

Výstupy a výsledky fondů EU v Ústeckém kraji v programovém období 2014–2020

Manažerské shrnutí

Průběžná zpráva z Výsledkové
evaluace přínosů evropských fondů
na regionální úrovni, úkol 5 a 6

Červenec 2023

Dodavatel:

Ernst & Young, s.r.o.
Na Florenci 2116/15
110 00 Praha 1 – Nové Město
IČ: 26705338

EVROPSKÁ UNIE
Fond soudržnosti
Operační program Technická pomoc

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Manažerské shrnutí

1. Hlavní přínosy fondů EU v Ústeckém kraji

Ústecký kraj byl ve srovnání s ostatními kraji podprůměrně úspěšný ve využívání fondů EU, s výjimkou podpory udržitelné zaměstnanosti téměř ve všech oblastech. Přestože byl zařazen mezi strukturálně postižené kraje, fondy EU nebyly dostatečně využity k řešení hlavních socioekonomických problémů a k dlouhodobé přeměně ekonomické struktury regionu i jeho sociálního prostředí. Projekty přesto pomohly s podporou zaměstnanosti či rozvojem sociální integrace (včetně inkluze a integrace žáků v místních školách), ale i dopravnímu propojení kraje se sousedním Německem. Celkově využil Ústecký kraj prostředky fondů EU podprůměrně, v absolutním vyjádření se sice jednalo o šestý nejvíce čerpající region, v přepočtu na jednoho obyvatele je ale kraj na 12. místě s podporou 51,6 tis. Kč na obyvatele.

Potřeby kraje jsou podmíněny socioekonomickými charakteristikami, dále pak historickými, geografickými a kulturními souvislostmi. Ústecký kraj patří mezi kraje s podprůměrnou ekonomickou výkonností, vlivem průmyslově orientované výroby nepatří kraj mezi oblasti s kvalitním životním prostředím. Velké části území jsou těžbou značně poškozeny a rekultivace je nákladná finančně i časově. Přestože v kraji během posledních 10 let došlo ke zlepšení emisní situace, stále se zde nachází oblasti s nejvyšší koncentrací měrných emisí oxidu uhelnatého. Průměrná míra obecné nezaměstnanosti za rok 2020 dosahovala 3,7 %, což je třetí nejvyšší číslo v republice. S vysokou nezaměstnaností se kraj potýká dlouhodobě.

Pro rozvoj kraje je klíčové zvýšit jeho konkurenceschopnost v ekonomické oblasti. Růst ekonomiky je zásadní pro snížení nezaměstnanosti. Zároveň musí být ekonomický růst veden s větším ohledem na životní prostředí a udržitelnost, aby nebyl v rozporu se snahou snížit poškození životního prostředí. Potřebou kraje je tak nadále rekultivovat krajinu poškozenou těžkým průmyslem a odstraňovat ekologická rizika v krajině.

Jedním z problémů Ústeckého kraje je jeho nesourodost, resp. velké nesrovnalosti v životní úrovni ve větších městech a na venkově, případně v periferních územích. V některých oblastech (odlehle části kraje, některá velká města) se vyskytují nežádoucí jevy, jako je kriminalita, zvýšená nezaměstnanost, nízká školní docházka, obecně nižší vzdělanost (vyšší podíl osob se základním či neúplným vzděláním, apod.). Do těchto oblastí se dařilo investovat poměrně významně, díky fondům EU došlo k rozvoji sociálních a zdravotních služeb, rozšířila se nabídka volnočasových aktivit pro děti a mládež. Méně se dařilo zlepšovat dopravní dostupnost odlehlejších částí.

CO SE V KRAJI PODAŘILO

Vzhledem k tomu, že kraj spadá mezi strukturálně postižené regiony, musí řešit z toho vyplývající témata. Z identifikovaných potřeb kraje vyplynulo mnoho priorit, které se částečně dařilo řešit. Zlepšila se úroveň zaměstnanosti obyvatel kraje, podařilo se také rozvíjet dálniční a železniční síť. K posunu došlo také v oblasti vzdělávání a v sociálním začleňování.

Doprava

V oblasti infrastruktury v Ústeckém kraji bylo hlavní prioritou dokončení klíčových dopravních tras, a to primárně silničních a železničních cest, které by zajistily lepší propojenost regionu uvnitř i navenek. Rekonstrukce byly potřebné pro mnoho silnic a železničních tratí různých tříd. Při výstavbě a modernizaci infrastruktury byl také kladen důraz na jejich technický stav a intervence směřující k vyšší bezpečnosti silniční dopravy.

V kraji došlo k rozvoji dálniční sítě (D6, D7), která zlepšila propojení na sousední Německo, bylo nakoupeno 88 nových vozidel veřejné dopravy a vybudovány 4 přestupní terminály (např. v Litvínově) propojující železniční, autobusovou a individuální dopravu.

Díky fondům EU se v kraji dařilo rozvíjet infrastrukturu, mezi hlavní výsledky lze zařadit modernizaci a rozšíření silniční sítě, rozvoj dálniční sítě (D6 a D7), či modernizaci a zvýšení bezpečnosti v železniční dopravě (např. *Rekonstrukce železniční stanice Řetenice stála*). Významným zdrojem pro oblast dopravy byly prostředky ITI, díky kterým došlo k modernizaci tratě mezi Mostem a Litvínovem

a modernizaci trolejbusových tratí v Teplicích. V řadě ORP došlo díky projektům financovaných z OP D k nárůstu osob přepravených veřejnou dopravou, a to např. v Lovosicích o 55 % či v Litoměřicích o 28 %. Celkem bylo v kraji díky projektům v oblasti veřejné dopravy v průběhu programového období přepraveno 36,4 mil. osob.

Podpora vzdělávání

Kraj se dlouhodobě potýká s nízkou úrovní vzdělaností a s nedostatkem kvalifikované pracovní síly. Další charakteristikou kraje je vysoká míra neúspěšnosti ve školním systému (předčasné odchody ze vzdělávacího systému). To vyžaduje zlepšení pedagogických metod, podporu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Nedostatečná infrastruktura škol také negativně ovlivňuje kvalitu vzdělávání. Kraj se dále potýká s odlivem absolventů do jiných částí země, což je způsobeno hledáním perspektivnějšího zaměstnání nebo dosažení vyššího či kvalitnějšího vzdělání v jiných regionech ČR.

Díky fondům EU se dařilo modernizovat odborné výukové prostory v kraji, což se pozitivně promítlo i do kapacit škol. 387 organizací zvýšilo kvalitu výchovy, vzdělávání a proinkluzivnost. Došlo také k rozvoji zdravotnických a technických oborů (nákup vybavení, budování odborných učeben, propojení výuky s praxí).

Přestože bylo čerpání kraje v kontextu ČR v oblasti vzdělávání nízké, byly realizovány projekty zaměřené na zlepšování kvality vzdělávání. Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem (UJEP) podstoupila významné proměny díky projektům *U21 – Univerzita reflektující problémy regionu* a *Univerzita 21. století – Kvalitní, moderní a otevřená instituce*. Projekt *Podpora polytechnického vzdělávání a gramotnosti* se zaměřil na rozvoj dovedností studentů. Projekty také přispěly ke zvyšování kapacity zařízení péče o děti a modernizaci výukových prostor, vznikaly nové obory a nově vyučované předměty v cizím jazyce. Místní akční plány hrály významnou roli v rozvoji vzdělávacích institucí, a to především díky propojování škol v území a podpoře klíčových témat (inkluze, kompetence pedagogů, kvalita výuky).

Rozvoj sociální infrastruktury

Ústecký kraj čelí řadě výzev v sociální oblasti, většina je spojena s vysokým výskytem sociálně vyloučených lokalit v periferních a odlehlých regionech. Klíčovou potřebou je zlepšení kvality sociálních služeb, zejména pro děti a mládež. Děti ze sociálně vyloučených rodin často čelí obtížím ve škole a budoucím zaměstnání. Proto se kraj zaměřil nejen na rozvoj kapacit sociálních služeb, ale i na celoživotní vzdělávání a spravedlivé odměňování sociálních pracovníků, kteří mají důležitou roli při řešení problémů ve vyloučených oblastech.

Díky fondům EU došlo k rozvoji sociální integrace 5 704 osob romského původu v podpořených institucích. Na území kraje bylo podpořeno 289 bytových jednotek pro sociální bydlení.

Projekty se zaměřily na zvyšování kvality sociálních služeb a integraci ohrožených skupin obyvatelstva. Pokračoval proces deinstitucionalizace sociálních služeb, probíhaly rekonstrukce sociálních zařízení a podpora terénních sociálních služeb pro seniory. Zásadní byl také rozvoj inkluze ve vzdělávacím systému a podporu dětí se speciálními potřebami. Další projekty se soustředily na zlepšení návazné péče v nemocnicích a vysoce specializovanou péči v perinatologii a onkogynekologii.

KDE SE V KRAJI DAŘILO MÉNĚ

Věda, výzkum, inovace

Hlavním cílem Ústeckého kraje byl rozvoj inovací, propojení výzkumné a podnikatelské sféry. V kraji je vysoká škola, její humanitní zaměření je však méně vhodné pro rozvíjení inovačních aktivit, než by tomu bylo u škol technického zaměření. V kraji je dále nízký počet výzkumných pracovníků, inovační centrum nemá dlouhou historii. To jsou důvody nedostačeného rozvoje inovačního ekosystému (například podobná centra v ostatních krajích hrají totiž klíčovou roli při kultivaci ekosystémů a přispívají k vyšším investicím v oblasti VaVal).

Díky projektům se podařilo navýšit počet výzkumných pracovníků v kraji o 114, bylo také podpořeno 254 stávajících výzkumných a akademických pracovníků.

Positivně lze vnímat efekty projektů *Smart akcelerator pro Ústecký kraj* a *Podpora a rozvoj inovačního prostředí v Ústeckém kraji II*, díky kterým bylo podpořeno 499 osob zapojených do řízení a implementace politiky VaV. Efektem projektu bylo navýšení počtu výzkumných pracovníků o 114,

navýšení spolupráce a využití třetí role univerzity (např. projekt implementace SMART řešení) a podpoření inovačního potenciálu v podnikání. Přesto inovační potenciál kraje nebyl dostatečně rozvíjen, i z důvodu nižšího počtu malých a středních podniků, které jsou tradičním motorem rozvoje inovací.

Podpora podnikání

Ústecký kraj patří mezi kraje s dlouhodobě nižší ekonomickou výkonností, jedná se o region s nižší dynamikou rozvoje, s nižším počtem malých a středních podniků a problematikou odlivu talentů. Část pracovní síly odchází do sousedního Německa za atraktivnějšími pracovními příležitostmi. Zároveň kraj bojuje s nižší vzdělaností úrovní obyvatel, odlivem mladých talentů, tím pádem i nižšími počty kvalifikovaných pracovních sil a malým množstvím příležitostí pro vzdělané obyvatele. Proto kraj definoval své potřeby v oblasti rozvoje konkurenceschopnosti a podpory podnikání.

Celkem vzniklo v kraji 7 nových sociálních podniků. Firmám v kraji stále chybí především základní infrastruktura, což omezuje možnosti realizovat nadstavbové projekty.

V kraji se postupně rozvíjí inovační a výzkumný potenciál, a to i za podpory místního Inovačního centra Ústeckého kraje, které funguje od roku 2015. Rozvíjí se tak podnikatelská infrastruktura v kraji, důraz je kladen na zakládání a podporu malých a středních podniků. Kraj se díky fondům EU snažil připravovat na výzvy odklonu od tradičního průmyslu a rozvoj nového inovačního prostředí zaměřeného na podporu místních podnikatelů.

2. V ORP Rumburk měly projekty vliv na podporu inkluze na školách, rozvoj dopravy a řešení socioekonomických problémů regionu, včetně řešení problémů v sociálně vyloučených lokalitách

Vzhledem k umístění ORP v periferním Šluknovském výběžku řešil region zvýšení obslužnosti, rozvoj infrastruktury a snižování sociálního vyloučení. Tyto potřeby se částečně dařilo řešit prostřednictvím fondů EU, a to v sociálních službách (sociální bydlení, prevence kriminality, komunitní život) i vzdělávání (modernizace učeben, nákup vybavení). Potřeby ovšem v území přetrvávají i nadále. Důvodem nižší úspěšnosti jsou primárně nízké absorpční kapacity území, ale také odliv kvalifikovaných obyvatel a nízká atraktivita území pro potenciální investory.

Potřeby a problémy ORP Rumburk a okolí vychází především z geografického a demografického charakteru území, současně reflektují jeho aktuální stav, včetně socioekonomických ukazatelů. Zásadní problémy území kopírují problémy celého kraje. Mezi nimi je např. nezaměstnanost a nedostatek pracovních příležitostí. Dalším problémem je přítomnost vyloučených lokalit, nedostatek sociálních služeb, vysoká dojezdová vzdálenost pro lékařské služby, nebo nedostatečně vybudovaná technická infrastruktura. V území tedy bylo nutné investovat do sociálních služeb, které by měly napomoci dětem a mládeži ve vzdělávání v rámci školského systému a dospělým k získání zaměstnání. Dále byla potřeba investovat do infrastruktury měst jak ve smyslu dopravní dostupnosti, tak technického zajištění území.

Na území ORP Rumburk byl realizován malý počet spíše menších projektů. Z vytyčených potřeb se nedařilo výrazně rozvíjet obslužnost území, či řešit nejpalčivější témata spojená se sociální strukturou (komplexní problematika demografického rozložení obyvatel, zvýšené míry sociálního vyloučení a s tím spojených sociálně patologických jevů). To je dáno především komplexností problematiky propojené mimo jiné se sociální politikou na národní úrovni (nastavení sociálních dávek). Přesto se v území realizovala řada projektů s pozitivním dopadem na sociální integraci. Projekty *Asistenti prevence kriminality* napomohly rozvoji komunikačních i sociálních kompetencí osob z cílových skupin a zvýšení jejich kvalifikace pro lepší uplatnění na trhu práce, což vyplývá z terénního šetření. Projekty dále napomohly ke snižování míry obecné kriminality (v okrese Děčín, kam Rumburk administrativně spadá, činil tento pokles mezi lety 2014 a 2022 51 %¹) a motivovaly osoby z cílové skupiny k integraci do společnosti. Díky *Podpoře komunitní práce* se rozšířilo poradenství pro cílové osoby (pracovní, kariérové, finanční), došlo k vytvoření pracovních míst a zapojení veřejnosti.

¹ Statistiky kriminality dostupné na: [Statistiky kriminality \(PČR, 2014\)](#) a [Statistiky kriminality \(PČR, 2022\)](#)

3. Projekty s územní dimenzí přispívaly především dopravě, rozvoji sociální infrastruktury a vzdělávání

IPRÚ Ústecko-chomutovské aglomerace napomohlo k řešení potřeb v oblasti dopravy, sociálních služeb a VaVal. Díky projektům vznikla integrovaná řešení v oblasti dopravy, např. integrované řešení hromadné dopravy Most-Litvínov, na které bude navazovat řada dalších projektů. Projekty realizované skrze MAS nejvíce pomohly rozvíjet sociální oblast (komunitní centra, zázemí sociálních služeb, příměstské tábory), vzdělávání (zvyšování kapacit, modernizace zázemí škol) a životní prostředí (revitalizace zeleně). MAS byly vnímány jako důležitý prostředník mezi krajem a obcemi, což se promítlo například do jejich zapojení při přípravě metodiky Chytrý venkov, kterou ve spolupráci s MAS vytváří UJEP a ICUK. Přes výzvy s některou z forem územní dimenze (nejedná se pouze o MAS a ITI) bylo v Ústeckém kraji doposud čerpáno 31,69 mld. Kč, tj. 75,12 % všech prostředků čerpaných v kraji. Největší podíl prostředků směřoval do SO ORP Rumburk.

ITI Ústecko-chomutovské aglomerace napomohlo ke snižování celkové kriminality, která mezi lety 2014 a 2022 klesla o 56 %² (což je ve srovnání s ostatními okresy kraje nadprůměrná hodnota), podpoře propustného zaměstnávání (do projektů bylo zapojeno celkem 30 tis. účastníků včetně dlouhodobě nezaměstnaných), řešení dostupnosti bydlení (bylo vybudováno 289 jednotek sociálního bydlení) a drogových závislostí, či k rozvoji práce s mládeží ve více než 1 200 organizacích, ve kterých byla zvýšena kvalita výchovy a proinkluzivnost. Projekty měly dále přínos v navázání spoluprací v území. Příkladem byla realizace aktivit na středních školách, či navázání užší spolupráci měst v území, které v současné době spolupracují na velkém množství témat i mimo ITI a sociální oblast (např. sdílení zkušeností). V dopravě byly projekty zaměřeny především na rozvoj infrastruktury, částečně také na rozvoj vozového parku. Největším projektem byla *Modernizace a rekonstrukce tramvajové trati Most – Litvínov*, díky které došlo ke zlepšení stavu 11 kilometrů této trati včetně modernizace jejích komponentů. Příkladem integrovaného řešení byla spolupráce u propustného zaměstnávání, kde se v rámci jedné pracovní skupiny podařilo vytvořit výzvu a propojit několik žadatelů, kteří se neznali. Díky tomu vznikly dva partnerské projekty a podařilo se pokrýt celé území aglomerace.

Jako hlavní přínos MAS byla uvedena pomoc s rozvojem území (včetně obcí a soukromých subjektů), rozvoj lidského (dotační poradenství, informace o možnostech setkávání, administrace projektů) a sociálního kapitálu (např. setkání pro starosty) a podnícení turismu a regionální identity (edukace mládeže, aktivity v rámci Národní sítě Zdravých měst, kampaň #PodřipskoBezPlastu). Z pohledu možností zlepšení nástroje CLLD by MAS ocenily větší důvěru, tedy více pravomocí a kompetencí rozhodovat o využití prostředků.

Co se týče přidané hodnoty projektů MAS, ta se nejvíce promítla do sociální oblasti, vzdělávání (celkem 193 projektů) a životního prostředí (celkem 10 projektů). V ORP Rumburk projekty MAS podpořily rozvoj vzdělávání (např. MAP, *Vybavení polyfunkční učebny pro zájmové vzdělávání v objektu Zahradní ul.*) a sociální oblast (např. *Centrum POKORUM*). Synergie mezi projekty byly spíše sporadické, projevíly se například mezi investičními a měkkými projekty (IROP a OP Z), a to v případě sociálních a komunitních služeb. Kritika směřovala především k přizpůsobování témat podporovaných MAS nastavení operačních programů, kdy výzvy MAS velmi často kopírují individuální výzvy a nedochází tudíž k zohlednění regionálních specifik území.

4. Co by mělo pokračovat i v navazujícím období a co by se mělo dělat jinak?

DOBŘÁ PRAXE FONDŮ EU	ŠPATNÁ PRAXE FONDŮ EU
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Spolupráce s řídicími orgány a CRR byla na vysoké úrovni, pomáhala realizaci projektů. ▶ Přeshraniční spolupráce se Saskem napomáhala rozvoji infrastruktury,	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Vysoká administrativní náročnost v důsledku přípravy žádosti, přípravy a realizace veřejných zakázek, žádosti o platbu, udržitelnosti a propagace projektů.

² Statistiky kriminality dostupné na: [Statistiky kriminality \(PČR, 2014\)](#) a [Statistiky kriminality \(PČR, 2022\)](#)

<p>podpoře kulturních akcí a sdílení dobré praxe.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Spolupráce v sociální oblasti byla rozvíjena především díky ITI, byly nastartovány synergické projekty. ▶ MAS byly využity coby vhodná podpora nejmenších žadatelů, kteří neuspěli v národních výzvách. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Nastavení podmínek některých výzev a jejich změny v průběhu vyhlášení snižují připravenost především menších žadatelů včetně obcí na podání žádostí o dotace. Do budoucna je vhodné omezovat změny v průběhu vyhlášení výzev a komunikovat plánovaná témata s potenciálními žadateli a dalšími aktéry. ▶ Podmínky kofinancování znemožňují menším žadatelům a zadluženým obcím realizovat projekty, což znamená jejich další zaostávání.
--	---

Metodický přístup ke zpracování: Krajská zpráva byla zpracována na základě kombinace datových analýz a hloubkového terénního šetření

Zpracování zprávy za Ústecký kraj bylo provedeno na datech z monitorovacího systému MS2014+ platných k 31. 12. 2022. Výstupy byly vypracovány z podkladů zpracovaných na základě kvantitativních i kvalitativních metod výzkumu.

Na zprávě jsme pracovali v období mezi lednem a červencem 2023. Zpracovali jsme data z monitorovacího systému, která jsme podrobili hlubší analýze, včetně posouzení čistého účinku fondů EU na základě posouzení vývoje vybraných socioekonomických ukazatelů. Tuto kvantitativní analýzu jsme doplnili robustním kvalitativním terénním šetřením, především v ORP Rumburk. Provedli jsme desítky rozhovorů s významnými stakeholdery kraje a Rumburska, dotazníkové šetření na úrovni obcí a občanů regionu ORP Rumburk. Evaluace potrvá do října 2023 a v následující fázi bude vyhotovena závěrečná zpráva.